Бүхы ороннуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Гарсан 1921 оной 1 апрель-ҺӨӨ гарана. | № 159 (17882) | 1988 оной июлиин 10, воскресени | Сэн 3 мүн.

Мүнөөдэр — Загаһашанай үдэр

ДЭЭРЭЭ ОРТОХОГУЙН ТУЛА

ТАБАН ЖЭЛ. ажалай түлүүшүүл хөөрэнэ

...ран жэл үнэршэбэ даа, эндэ — ...заводто ажаллахаяа ороһоорни. ...ухан, дорюухан ябааб гэн гэһээ, ...олгойтой, үринэртэй, ашанартай, ...наһандаа хүрэжэ ...баһан хүн бо... Теэд хүгшэрөөб гээд гэртээ ...а, уруужажа, муудажа захалха ...нөөхил янзаараа хүдэлөөд бай... ...нэмни, хүтэлбэрилэгшэднай арсаа...

...шэнэ саг боложо байна гэнэбди. ...эн элбэг дэлбэг, хүн зоной бай... ...сараа, һалбараа гэһэн үгэнүүдэй ...нэн зүбынь хэлэгдэдэг болоо. Бү... XIX партконференциин материал... ...ншаа һэм. Ажалай шэнэ, булюу ...нууд онсо тэмдэглэгдээ. Эдеэ ...үйлнүүдээр, арадай үргэн хэрэг... ...бараагаар хангалга хангалтагүй ...ажа зүб заагдаа. Үдэр бүри үндэр ...ийгөөр, һайн шанартайгаар хү... ...хэхэдэмнай, юун һаалта хэнэб? ...одоходоо, юундэшьеб дайнай үе... ...удтэ һанаандаа бүсадагби. Мат... ...нихэдэ хүдэлжэ эхилээ һэм.

...олзоборилжо, дайшалхы фронт... ...хэ гэһэн даабаримнай аргагүй ...Хүлтүүгтэ» ходоро үлеэлгэжэшье, ...йтондо норожошье ябаад, халуу ...уйтэн хүлдэмэ гэлтэгүй хүдэлэгшэ Турэл ороноймнай хуби заяан ...эжэ байгаа ха юм. Мүнөө дайн ...ы. Гэбэшье өөрэгүйл харюусал... ...рэгүйл саашанхи замаймнай то... ...гдожо байһан саг гээд ойлгохо ...бди. Тиимэһээл залуу нүхэдтөө ...арай хатуу шанга жэлнүүдые дур... ...хэдөө, мүнөөдэрэй ажабайдал

...ССР-эй ОБКОМДО ...ГЛААН БОЛОБО

...обкомдо үржадэр, июлиин 8-да боложо үнгэрһэн ...КПСС-эй горкомууд болон райкомуудай нэгэдэхи ...ар, районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй ...нэр хабаадалсаба. Энэ суглаанда республикын ...үд, албан зургааануудай хүтэлбэрилэгшэд байлсаа. ...мал ажалда тэжээл бэлэдхэлгын харюусалгатай ...ки гуримтайгаар, нэгэ жэгдээр эхилхэ, жэлэй тур... ...нгаяа үни удаан үргэлжэлдэг үбэлжэлгын үедэ, ...й хүрэхэ үбһэ, бусадшье тэжээл мүнөөнэй техно... ...оор эрхим шанартайгаар бэлэдхэхэ тухай асуудал ...эрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Партийн Хяагтын райкомой ...секретарь А. Г. Нечаев, Бэшүүрэй райкомой — А. Л. ...Загарайн—В. Р. Булдаев, Түнхэнэй — В. Б. Чимитов, ...айкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Иванов гэгшэд ...дта тэжээл бэлэдхэлгын эхилжэ байһан тухай мэ...

...ростойшье һаа, һая болотор хүйтэн байжа, тари... ...алнуудай, нуга сабшалангай ногооной ургаса һаа... ...тын, Бэшүүрэй районуудта гол мүрэнүүд үерлөө, ...дар, мүндэршье буужа, ажахынуудта, эндэхи рай... ...зондо нилээд ехэ гай тодорор ушаруулаа гэжэ эндэ ...ээ. Дурсагдаһан районуудай колхоз, совхозуудта ...аха звено, бригаднууд отогтоо ерэжэ, ойн соор... ...ро газарта, үһэнда абтажа боломоор сабшаланда ...ажа эхилээ. Гэбэшье зарим районуудта түрүүшын ...ааан дээрэ шүүмжэлэгдэбэ.

...икын маршадай байгша оной түрүүшын хахад жэ... ...эй дүнгүүд, малай тэжээл бэлэдхэхэ талаар шухала ...уд, мал ажалда, таряалан дээрэ, үбһэ тэжээл бэ... ...ажалаа шэнэ ёһо гуримаар эмхидхэхэ, элдэб ...ын подряд хэрэглэхэ тухай партийн обкомой хөөр... ...етарь К. А. Албашеев үгэ хэлээ.

...нютагуудта гэр байра, социально-ажаһуудалай обь... ...барижа, ашаглалгада үгэхэ талаар байгша оной ...й хэр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай партийн обко... ...лгын таһагые даагша В. Б. Лыкшитов хөөрэбэ. Ха... ...туршада гэр байра ашаглаһгада тушаахэ түсэб 37 ...дүүргэгдээ, мүнөө жэлдэ толлогдохо хүүгэдэй за... ...сааууд, һүр уулинууд, эмшэлэлгын эмхи зургааанууд ...тэ далнуудһаа боложо, хараалагдаһан болзоотоо ...доогүй байба гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Пар... ...ажахын хүтэлбэрилэгшэд барилгын талаар жэ... ...нишэдгүй дүүргэлгые саг үргэлжэ хинажа байха ...суглаан дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

...ашүүнэй арюун сэбэр, үнэн сэхэ шэнжэ шанарай ...мэгэй Буряадай партийна организацида ябуулагда... ...тухай КПСС-эй ЦК-гай Партийна Хиналтын Коми... ...йгша оной май һарада баталан абаһан шиидхэбэри ...талаар хэмжээнүүд тухай КПСС-эй горкомууд бо... ...комуудай нэгэдэхи секретариарта партийн обкомой ...эмхидхэлэй таһагые даагша А. А. Молитвин хөөрэ... ...КПСС-эй ЦК-гай Партийна Хиналтын Комитедэй ...туу дундануудые зайсуулха зорилгонууд тухай сб... ...партийна хиналтын комиссиин түрүүлэгшэ С. С. Бад... ...ерэбэ. Партийна комитедүүдэй хүдэлмэри бүтэмжэ... ...ябуулха элдэб эсын тоосоо, мэдээсэл суглуулха, ...рэлхэ ябадалтай саашадаа эрид тэмсэхэ тухай ...обкомой юрэнхы таһагые даагша В. Н. Башкеев ...дээрэ һанамжануудаа хэлэжэ, тодорхой эрилтэнүү...

...Бүхэсоюзна XIX конференциин дүнгүүд тухай, рес... ...партийна организацин шиидхэхэ хойшолуула... ...орилгонууд тухай партийн обкомой нэгэдэхи секре... ...М. Беляков суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

...нда партийн обкомой секретарьнар, бюрогой гэшүүд

АХАД ЖЭЛЭЭР УРИД

...хөөрдохи түсэбтэ та... ...ой түрүүшын гурбан ...юзна гаа «Сибиряк» кол... ...1.25 — Фут... ...емпионат. ...амо» (Мин...

...ХЭЛ ЖЭЛ ...ЭЛ ...ЭЛ ...

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХУБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ЗАМААР

ҺУНГАЛТА ЮУ ХАРУУЛААБ?

Арбан хоёрдохи табан жэлэй габшагай барилгануудай нэгэн болохо Гусиноозерскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжэнэй барилга дээрэ партийна комитедэй секретариие һунгалга шэнэ гуримаар, нэмэл хамтын партийна суглаан дээрэ үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдээ һэн.

Барилгын партийна организациие хүтэлбэрилэгшын тушаалда кандидатурануудые дэбжүүлһэн хамтын суглаанда хүнүүд олоор сугларае. Хубилган шэнэдхэлгын хэрэгые эмхидхэжэ, хүтэлбэрилжэ шадаха партийна комитедэй ажал ябуулга нэн түрүүн секретариин оролдосо хэшээлһээ эхитэй бшуу. Тиимэһээ суглаанда хабаадагшад эгээл эдэбхитэй, хүтэлбэрилхы, элсүүлхы арга шадабаритай, партийна хүдэлмэриин дүй дуршэлтэй гэжэ тоолоһон коммунистнуудые дэбжүүлһэн байна. «Оргэнергострой» проектын бүлэгэй начальник В. И. Антонов, парткабинедые даагша Г. Г. Волкова, ахамад механик В. С. Зуев, Гусиноозерскын хабсаралгын управлениин прораб А. П. Хмыров, «Бурятэнергострой» трестын ахамад инженер Ф. Н. Гарифуллин, турбинна цехэй начальник В. И. Соколов, «Промстрой» управлениин начальнигай орлогшо А. И. Петешев, «Жилстрой» управлениин прораб И. Н. Беляева, Гусиноозерско хабсаралтын управлениин инженер Л. И. Хавронова, «Востокэнергомонтаж» управлениин экономист Е. И. Овчинникова, партийн Гусиноозерскын горкомой пропаганда болон агитациин таһагай инструктор Э. Ц. Раднаев гэгшэд энэ суглаан дээрэ дэбжүүлэгдээ.

Иимэ олон зоной дэбжүүлэгдэнэниинь, эрхим эмхидхэлшэ, эдэбхи үүсхэлтэй хүтэлбэрилэгшэ гэжэ сэгнэгдэһэн коммунистнуудай олон байһан үшар харуулае. Энэ һаймшаалтай гээшэ Тезд Г. Г. Волкова Э. Ц. Раднаев хоёрһоо бусадынь бултадае дурадхалһае арсаһаниинь шаналмаар байна. Коллективэй этигэл найдабариһае коммунистнууд юундэ арсана гээшэб? Партийн гэшүүн бүхэн эгээл орёо хүшэр, эгээл харюусалгатай ажал бэе дээрэ даажа абаха уялгатай гэһэн большевик ёһо гурим мартагдае гээшэ гү? Зариманиинь (1—2 хүн) шухала удхатай шалгааннаа боложо, арсае гэел дае. Тезд аяар арбан хүн нэгэ доро иимэ шалгагазнуудтай байгае гү гэжэ һэжэглэмээр. Али олоной этигэл найдабариие ёһотоор сэгнэхэеэ болишоо гүбди?

Удаадахи хамтын суглаан дээрэ кандидат бүхэн парткомой худэлмэриие эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ талаар ямар хараа зорилгоуудтай байһанаараа сугларагшадтай хубаалдае. Г. Г. Волкова Э. Ц. Раднаев хоёрой кандидатураһае бэшэ ондоо кандидатура нэмэжэ дурадхагдаагүй һэн хойнонь, нюуса һунгалтын бюллетеньнүүдтэ эдэ хоёр коммунистнуудай нэрэнүүд бэшэгдээ һэн.

Нюуса һунгалтын дүнгүүдые А. И. Петешев, автобазын слесарь М. К. Деденко гэгшэд парткомой гэшүүдээр һунгагдае.

Нээмэл хамтын энэ суглаан элдэб олон бодол түрүүлээ. Барилгын парторганизациин гэшүүдые иимэ нэгэ асуудал һонирхуулна: парткомой секретаряар дэбжүүлэгдэһэн кандидадуудай нэгэн Г. Г. Волкова партийна комитедэй гэшүүнээр һунгагдаагүй болоно гээшэ гү? Һунгалтын үедэ энээн тушаа юуншье хэлэгдээгүй һэн. Иимэ түхэлэй һунгалта түрүүшынхиеэ үнгэргэжэ байһан коммунистнууднай алдажа болоо ааб даа, тезд энэ эндүү заһаха аргагүй юм гү?

Бүридхэлдэ абтаагүй тэрэ 5 бюллетень тухай хоорэлдөөн мүнөөшье болотор дүүрэнэгүй. Кандидадуудай нэрэнүүдэй зурагдаһан хойнонь эдэ бюллетеньнүүдые бүридхэлдэ абаха ёһотой байгае гэжэ һанагдана.

Тус суглаанай дүнгүүд барилгын коммунистнуудые байра байдалаа, ажал хэрэгүүдээ дахин шэнээр хаража, шүүмжэлжэ үзэхые. Хүн бүхэниие үүргэ хубита тухайгае бодомжолхые баадхае. Суглаан дээрэ болоһон нюуса, нөөлтэгүй хоёрэлдөөн партийна худэлмэридэ, бүхыдөө барилга дээрэ бии байгае дутуу дундануудые ялас гэмэ тодоор элирхэйлээ. Тиин эндэ хэлэгдэһэн ажалшадай һанамжа, дурадхалнуудые, шүүмжэлхы ажаглалтануудые парткомой секретарь, партийна комитедэй гэшүүд хараадае абажа, худэлмэриеэ улам эршэтэйгээр, бодомжотойгоор, ураг-шатай һайнаар ябуулха бээ гэжэ найдагдана.

З. СУСЛОВА,
ГРЭС-эй барилгын парткомой гэшүүн.

ФОТОРЕПОРТАЖ

Мүнөөдэр — Загаһашанай үдэр

ОДООЛ ОЛЗОТОЙ ҮДЭР

Сагаан далита сахалинууд уһанай нюруу дээрэ согсойлдон һуунхай, долгиндонь һэнжэлзэн таашаанхай. Садаланууд-дынь ха. Нүгөө зариманиинь ойр тойроноор эрьелдэн ниидэнэ. Эндэһээ саашалха аргагүй, загапашад, загаһан дүтэ.

«Байгал» колхозойхид зунай эхинһээ эгээл түрүүшынхээ ехэ олзоборидо хүртэбэ. Үгөөнэй 5-да далайда табиһан губшуурта 100 шахуу центнер омоли загаһан ороһон байжа, үдэрэй 12-ой үеэр эрье шадар һахы һалаг ажал түгэсэхэ хаһадае дүтэлэнхэй һэн. Загаһашадта һургуулиин һурагшад туһална. Колхозой мэргэжилтэдшье миин байнагүй, өөрэгүй үбдэгсөө уһан соо оронхой, губшуурта торосолдошоһон һүүлшын загаһа түүбэришэлэн суглуулна. Эрье дээрэхи омолёор дүүрэн модон хайрсагууд машинануудта ашагдана. Дүтын Посольск абашагдахань. Тэндээ дабһалагдаха, сонгоогдохо, удаань худалдае наймаанда эльгээгдэхэ.

— Далайнгаа хэшэг нилээн лэ хүлээжэ абабабди. Июнь һара олзогүй шахуу үнгэрөө. Һалхитай, хүйтэн үдэрнүүдтэ найдаһанай хэрэггүй юумэл даа. Дулаахан лэ үдэр омоли хоол бэдэржэ, эрье тээшэ һүрэгдэгэ. Бидэ 2—3 модоной зайһаа сааша ошодогүйбди. Июнь—июль һаранануудта 1450 центнер тушааха түсэбтэйбди. БСЛ түхэлэй нэгэ катер, губшуураа татажа гаргадаг оньһон түхеэрэлгэ, катераймнай хойноһоо ябадаг онгосо — энэл даа бүхы юумэмнай. Бригададамнай 17 хүн. Загаһа олзоборилдог ажахы гэжэ нэрэтэй аад, нэгэхэн бригада юм. Үбэлдөө 3 бригада болодог. Хара багаһаа энэ ажалда дүршэһэн үнинэй загаһашаднай пенсидэ гаража, орондонь худэлхэ дуратай залуушуул үсөөн. Далай дээрэ ехэнхидээ хүйтэн амитай, халуунда — халуун. Зунаа дүүрэн резинэ гутаалаар ябахаш, гадар спецовко өөрэгүйл тиимэ. Баргажан, хүлтүүг һалхинда нэбтэ үлеэлгэхэш. Үбэлдөө олзоборилгын газар тээшэ морёор дугшуулхаш даа. Бидэ — хуушанай зон дадал аабзабди, залуушуул ядалсахаяа һанана,— гэжэ бригадир И. С. Ермаков хөөрэнэ.

Хүл хөөрсэг сагта орожо ерээд, хуниие ажалһаань һаатуулжа байһандаа голхормоор. Хүнүүдэй орохо, гарахада ондого, сондого худэлһэн вагончик руу хүдэр улаан шарайтай хубүүд ороод лэ бригадиртаяа зубшэнэ. «Түрүүлэгшэ ерэбэ» — гээд, хэншьеб соносоһондол шангаар дуугарба.

— Олзо манда асарһан айлшадые хараха һанаатайб. Омолимнай бүри ойроош хүргөөгүй байһанаа, мүнөөдэр мүнгэн хашарһаяа ялалзуулбал, — гэжэ «Байгал» колхозой түрүүлэгшэ А. А. Суворов баяртай.

Хори гаран жэлдэ тэрэ эндэ түрүүлэгшээр худэлнэ. Ударидажа ябаһан ажахынь «Рыбакколхозсоюзай» эрхим ажахы гэжэ тоолгододог. Загаһашадай һууринда һургуули, хүүгэдэй саад, магазин һүүлэй жэлнүүдтэ ашаглалгада тушаагдае. Соёлой байшан мүнөө бодхоогдоно. Гэрнүүдтэнь дулаан оруулагданхай, хүйтэн уһатай. Загаһа олзоборилхоһоо гадна эндэхи худэлмэришэд нүгаһа үсхэбэрилдэг, бага зэргын таряалантай. Далай дээрэ ажал заримдаа, илангаяа хабарынь, мульһэнэй нимгэрэн шуураха үеэр замхадаг шуу.

Юрэнхыдөө районой загаһа олзоборилдог бүсадшье гурбан ажахы—Карл Марксын нэрэмжэтэ, «Прибайкалец», «40 лет Октября» колхозууд өөрэгүйл хамһабариин ажал ябуулгатай. Үгэрсэ таридаг, сэнхир хухэ үнэгэ үсхэбэрилдэг гэхэ мэтэ. Ажахын тоосооной гуримаар худэлхэдэнь, ашаг олзо тухайгае бодомжолхол ёһотой болоно. Угайдхадаа, Госагропром балайшье эдээндэ анхардаггүй, өөһэдынь «Рыбакколхозсоюз» тээшэ зангаад лэ байдаг. Загаһанай үнэ сэнгэй дээшэлхэдэ, ажахыда ашаг болоо. Хэрбээ анхан 1 центнерынь 30 түхэригтэ һаа, мүнөө 120 түхэригтэ юм. Өөһэдтэнь үлэһэн мүнгэ зөөриеэ зубөөр хэрэглэхые, худэлмэришэдэйнгөө һуудал байдал һайжаруулхые оролдошоньо ехэл һайшаалтай. Шэнэ котельнын барилга удангүй эхилэгдэхэ.

Август һараһаа эхилээд Большереченскын загаһа үсхэбэрилдэг заводто омоли тушааажа эхилхэ. Түсэбынь 370 центнер. Түрһэниинь тэндэ абтадаг, үдэдэг юм.

Омолиин элбэг газарые яагаад тодорхойлжо болохо гээшэб гэжэ һанаата болобобди. Хэдэн өндоо хүн харюусабашье, харюунь адлирхүү удхатай байба.

— «Загаһашан газар дээрэ нүхэр, уһан дээрэ дайсан» гэһэн үгэ дуулае нэн гүт? Хэдышье дуршэлтэй хүн энэ талаар нюусаяа дэлгээхэгүй,— гээд, А. А. Суворов энэнэ.

— Тезд залуушуул ягаад һураха гээшэб?

— Адаглаад, ажаглаад ойлгохо даа. Нёдондо нэгэ дахин губшуураа татахадае, 870 центнер абае һэмди. «Советская Россия» газетэ ман тухай бэшэ бэлэй. Юрэ бусын рекорд сохиһон зомди. Иимэ хэшэг таамаглаад олоо бэшэбди. Сагай уларил, Байгалай абари зан, үшөө юу хээшье хараада абтае. Эндэмнай эрдэмтэд олошоронхой. Тезд худэлмэридэмнай туһатай заабари хэлэхэ гэжэ һанаа гүт? Үгыл даа. Хамгаалхашье талаар уридлаһан юумыень обёордогүйбди. Нёрпэ олоор хосороо һэн. Мүнөөшье болотор шалгаганиинь тодоор элирээгүй. Зураган мөдоной зайдагша өөрөө нерпэ олоорөө. Нүргуулиин зуугаад гэжэ энэ нүгүй хи мэтээр ажал дүршэлтэй, мянгаад гү? Хоморой иимэ олоо хара буумаа лимнайшье рагүй багаа но. Түсэб гэжэ бригад рэнэ.

...Одоошье хуу абааша удын хоол ба. Мүльһэн бариха үеэ дэлдэг Вик Попов, В. А. хусэ ороо гараба.

— Загаһаш гүт? — гэжэ

— Һалхигүй байгаа һаань хабибди. Н найндэрөө аамнай, х гаһашад хар

Долгинуу наадаһан са далияа нэбт дахан ниид зын тэмдэг

ЗУРАГУУД
даа гараба.
урматай даа
Ермаков.

С. БА

ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНД

Ороной Эдеэ хоолой программые бэл горитой хубитаяа оруулдаг. Байгаалиин ба хаха ба бодомжотой зубөөр хэрэглэхэ, эр жэлтын туйлалтануудые ашаг үрэтэйгөө эмхидхэхэ түрүү онол арганууд ые нэбтэ һалбариин худэлмэрилэгшэдэй урда таби

Загаһашанай удэртэ — мэргэжэлтэ һайн һан баярай суглаан дээрэ энээн тухай хэлэ Москвада тэрэ болоо. СССР-эй загаһанай Н. И. Котляр элидхэл хэһэн байна. Ажахы до ба өөһэдынгөө ажаллажа олоһон хангаха гуримда ажалша коллективүүдые эрдэмтэдэй шэнэ туйлалтануудые бодото һалбарие бүтэгэх ехэтэй хэрэгсэл тухэ гаха шухала гэзэ онсолон тэмдэглэгдээ. Б байгаалиин баялигуудта гамтайгаар хан табигдае. Һалбариин социальна програм шиидхэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэһэн б

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Тур орлогшо, СССР-эй Госагропромой туруу ховский, КПСС-эй ЦК-гай Худөө ажахын промышленностиин таһагые даагша И. И. хабаадалсаа.

Шанар—ашаг үрын арга нүхэсэл

ХҮН ЗОНОЙ ҺАЙШААМААР

Шэнэ гэрнүүдтэ нүүжэ оргшодой зүгһөө гомдолнууд үсөөн бэшэ ородог. Илангаяа гэр доторой худэлмэриин шанарай талаар муугаар хэгдэһэниинь саг дары обёорогдоог гээшэ. Барилгашадай яаража, тэбдэжэ, голодоһотойгоор, муугаар хэһые нилээн хараһан, үзэһэн байхаб. Голхормоор даа. Голодоһо һэргылхээр олон янзын хэмжээнүүд дурадхагдаһан, бэелүүлэгдэнэншье байха. Ашаг үрэнь ахирхан зандае.

«2000 он: айл бүхэндэ — амяараа байра» гэһэн программа баталагдае гээшэ. Барилгын эмхинүүдэй зарим хүтэлбэрилэгшэд заал һаа түргэнөөр олон гэрнүүдые бодхоохо гэжэ оролдоходоо, шанарай асуудал хараанаа алдажа магад. «Яараһан хүн даараха» гэһэн үгын үнэн зүбыень барилгын үйлэдбэридэ илангаяа элеэр ойлгомоор юм. Ушар иимэнээ байрын гэрнүүдэй барилгада голодоһо гарга̀лгые һэргылхын тула аша нүлөөтэй хэмжээ нэбтэрүүлхые дурадхаһаб. Ашаглалгада тушаагдаһан гэр бүхэн шанарай талаар гарантийна паспорттай байха ёһотой. Иимэ гуримай баталагдае һаа, гансашье голодоһо гарга̀н барилгашадһаа бэшэ, харин тэдэниие хүтэлбэрилдэг, хамгаалдаг эмхинүүдэй түлөөлэгшэдһөө асуулта хэжэ, эрилтэ табижа болохол.

Нэгэ иимэ жэшээ абаад хараяа. Арадай үргэн хэрэглэлэй олон янзын эд бараа үйлэдбэрилэн гарга̀хадае, заһабарилхадае, гарантийна болзорынь заагдадаг гээшэ. Телевизорэй бүүдэгэр, муугаар харуулдаг, абяанайнь хэмһээ үлүү шангагү, аалин байгаа һаань — түлөөһэгүйгөөр һайн түхэлдэнь оруулаад үгэдэг. Заһабарилагдахаар бэшэ голодоһотой һаань, һэлгэздшье үгэдэг ушарнууд дайралдадаг. Харин шэнэ гэртэ орохо гээ һаа, барилгын зарим материал эртээнһээ суглуулжа, бэлдэжэ байһан дээрэ. Бэеэ даангяар лэ, гэрээ өөрөө болбосон түхэлдэнь хүргөөгүй һаа, бүтэхэгүй бшуу.

Шэнэ гэр бүхэниие гарантийна паспорттайгаар хэрэглэмжэдэ тушааха гээшэ һанагдаагүй шэнэ юумэн гэжэ һанаагүй. Бүри далаад онуудта, тэрээннээ урдашье барилгашад энээниие ажабайдалда нэбтэрүүлхэ гэжэ ороддодог. Тезд һайн энэ алхамһаа арсаха баатай болоо. Тэдэнһээ гол түлэб гэрнүүдэй хэр олоор бодхоогдоһоной — тоогой түлөө асуудаг байгае ха юм. Тиихэдэнь худэлмэриин шанар муудае, голодоһотой юумэ дахин заһахабди гэһэн уялгатайгаар гэрнүүдые тушаалга үзэгдэхэеэ болёо һэн.

Ажабайдалдамнай, ажал худэлмэридэмнай боложо байһан хубилалтанууд энэ шухала, бултанай һанаае зобоохон асуудал дайраагүй зандае.

Барилгын эмхинүүдтэ хубилган шэнэдхэлгые туйлаха тушаа парти, правительствын тогтоолой баталагдан абтаһанай удаа ашаглалгада тушаагдаха объектнүүдэй шанарта сэгнэлтэ табигдедаг болоо. Уламжалан, барилгашад бухы нормонуудта зохихоор гэр тушааха, харин дутагдалтай һаань, заатагүй дутагдалыень усадхаха ёһотой. Эндэһээ уламжалан, энээниие бүри гуримшуулхын, нарижуулан һайжаруулхын тула шанарай талаар гарантийна паспорт нэбтэрүүлхэ гээшэ хубилган шэнэдхэлгын үе сагай эрилтэнүүдтэ таарана бшуу.

Хуушанайхиие хубилгахагүй, тэрэ зандань үлөөхэ гэжэ шиидхэгшэд өөрын бодомжотой. Тодорхойлбол, заводуудһаа хюрөөдэмэл бэлэн материалнууд эльгээгдэнэ ха юм. Эдэ материалнуудай голодоһотой һаань, барилгашад юунэй тулада түлөөһэгүйгөөр голодоһыень усадхаха юм? Энэ үүсхэл үнэхөөр дэлгэрүүлхын тула юун хэрэгтэй гээшэб?

Нэгэдэхеэр, хамтын подряд, мүн материалнуудые эльгээдэг заводуудта гүрэнэй тушаан абалгын албаниие нэбтэрүүлхэ шухала. Гадна шанар һайнтайгаар худэлхэ хүсэлнынь эгээл шухаг.

Юрэнхыдөө паспорт гээшэмнай юрын ажаглалта хэһэн документ бэшэ, харин шанар муутай худэлмэри һэргылхэ хүсэ ехэтэй зүйл болохо ёһотой. Голодоһо гарга̀н хүн өөрөө тэрэннээ усадхаха уялгатай. Тиимэһээл һэргэг нариная̀р худэлөө һаа, дээрэ. Шанар һайнтайгаар ажаллаал һаа, һайн салин хүлһэн, ашаг олзо абтаха.

Һайн квартира ямар байха ёһотойб? Хүн бүхэн энээниие өөрынхөөрэ ойлгоно. Томо, арба-арбан хоёр дүрбэлжэн метр талмайтай кухни, модон гү, али паркет шала, наратай талада, хоёрдохи гү, али гурбадахи дабхарта һаа, аятай гэдэг. Таһалгануудай олон һаань, бүришье зохид.

Гэр байрын асуудал юрын тоололгоор шиидхэхын аргагүй. «Айл бүхэндэ — амяараа байра» гээшэмнай юун гэһэн удхатайб? Ямаршье шанартай байг хамаагүй, амяараал һаа, болоо гэжэ тоолохо ёһогүйбди.

Микрорайоной, гэрэй, квартирын шанарые алдаагүй һаа, социальна хэрэглэмжыень хараада абаһан болонобди.

Барилгын нормо болон дүримүүд, проект зохёон табилга, үйлэдбэриин технологи гэхэ мэтэ хоорондоо дулдыданги байха ёһотой.

Гэр байрын кодекс болон гэр байра хубаарилга, санитарна нормонууд, хүнэй элүүр энхэ ажаһуухада таруу эрхэ байдал, ажаһуушадай гоё һайханай талаар эрилтэнүүд — эдэ бүгэдэ гүйсэд сахигдаха ёһотой.

Гэр байрын асуудал шиидхэлгын социальна удха шанар хадаа богонихон саг соо, ямараяршье һаа, олониие бодхоохо гэһэн удхатай бэшэ. Түрүүшын анхаралда шанар байха, хүн зоной һайшаамаар барихa хэрэгтэй.

М. БОЛОНЕВ.
Главбурятстройн үйлэдбэриин-технологическа комплектациин управлениин худэлмэрилэгшэ.

ҮЗЭГДӨӨГҮЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБО

КПСС-эй Бүхэсоюзна XIX конференциие ехэл хүлеэһэн, мүнөө үедэ гараад байһан олон асуудалнуудта харюу үгэхэ байһандань этигэжэ байгаабди. Энэ манай этигэл найдабари хүсэлдөө гэжэ хэлэхэ байнаб.

М. С. Горбачевой элидхэл ехэл удхатай, хүнэй һанал бодол гүйлгэмэ болоо. Тэрээн соо олон асуудалнууд табигдае. Минии һанахада, тэдэ эндэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, шиидхэгдэхэ ёһотой. Манай коллективтэ бүхыдөө ерэ гаран хүн худэлдэг. Тэдэнэй 48-ниинь партийн гэшүүн. Һүүлэй үедэ партийна зэргэмнай үргэнагүй. Нёдондо, энэшье жэлдэ нэгэшье хуниие партида абаагүйбди. Харин коллектив доторнай энэ үндэр нэрэ зэргэ абажа ябаха, ажалаараа, өөрынгөө ажабайдалаар бэеэ харуулһан хүнүүд бии. Тезд партийн райкомой үгэдэг «захиралтын» ёһоор бидэ алба хаагшадые партида үсөөнөөр абаха ёһотойбди. Энэ тон буруу гээд конференци дээрэ хэлэгдэбэ. Тэдэниие халуунаар дэмжэнэб. Коммунист болохо нэрэ хүндэтэй ямаршье хүн партида абтаха ёһотой. Хоёрдохёор, бидэ ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда орожо, ажахын тоосоогоор худэлдэг болообди. Өөрыгөө өөрынгөө олоһон мүнгөөр хангаха болоод байхадаа, худэлмэришэдөө үсөөрүүлээбди. Мүнөө нэгэ хүн олон мэргэжэл шудалжа, бэеэ бэеэ һэлгэжэ байгаад худэлнэ. Эдэ бүгэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлээ. Тиимэ байхашье ёһотой. Бидэ түсэбтэ даабарияа хододоо дүүргэнэбди. Эндэ хэлэхэ юумэн гэхэдэ, манай предприяти хүн зонһоо мүнгэ абаха элдэб зүйлэй хангалга хэхэ ёһотой юм. Тезд энэ талаар түсэб бидэндэ «дээрэһээ» буулгагдана. Тэрээн соо манай районой эрхэ байдал, предприятиимнай арга боломжо, хүсэн хараада абтанагүй. Иимэ юумэн конференцидэ шүүмжэлэгдэбэ.

Г. ХАКИМОВА,
Хэжэнгын хэлхеэ холбооной таһагай оператор, партийн гэшүүн.

ТҮРҮҮШЫН СОЦИАЛИС КОНСТИТУ

Агитаторнуудта, политинформаторнуудта туһаламжа

1918 оной июлиин 10-да, тэбхэр далан жэлэй саана, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ анха түрүүшын социалис Конституци — РСФСР-эй Үндэһэн хуули Бүхэроссин Соведүүдэй табадахи съезд дээрэ баталагдан абтаа бэлэй.

Агууехэ Октябриин социалис революциин илаһанай удаа тогтоһон ниитын харилсаануудые, ниитын ба гүрэнэй байгуулалые 1918 оной Үндэһэн хуули батадхаһан байна. Тэрээн соо программна удхатай зорилгонууд тодорхойлогдоһон байдаг. Хуниие дарлаха, мүлжэхэ ушар ябадалые усадхаха, обществын ангинууд болоод хубаараалые болюулха, Россин бүхы үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй дунда үнэхөөрөө сүлөөтэй, хүсэд дүүрэн, бата холбоо барисаа байгуулха гэхэ мэтын зорилгонууд Конституци соо түрүүшынхиеэ бэшэгдэһэн байха. Энэнь совет түрүүшын Үндэһэн хуулинуудай онсо илгаануудай нэгэн болоно.

Социалис демократиин, совет федерализмын гол ёһонууд, гүрэнэй захиргаанай газарнуудые демократическа ёһоор байгуулха, тэрэ үе сагай эрхэ байдалда эгээл демократическа һунгуулиин системэ зохёохо гуримууд РСФСР-эй Үндэһэн хуули соо тодорхойлогдоһон байдаг. «...Пролетариадые мүлжэгшэдтэ эсэргүүгээр мүнөө тэрэнэй эрид шанга тэмсэл хэжэ байгаа сагта засагай нэгэшье зургаанда мүлжэгшэ ангиин түлөөлэгшэ һуури эзэлхэ ёһогүй. Засаг имагтал ажалша олониитэдэ, тэдэнэй түлөөлэгшэдтэ — худэлмэришэдэй, солдадуудай ба тараяашадай депутадуудай Соведүүдтэ бүрин түгсөөр үгтэһэн байха ёһотой» гэжэ РСФСР-эй Конституциин 7-дохи статья соо соносхогдоһон байдаг. «Россин Федеративна Совет Социалис Республикын газар дээрэхи бүхы засаг городуудай болон сельскэ Соведүүдтэ бүримүһэн үгтэнхэй» гээд Үндэһэн хуулиин 10-дахи статья соо бэшэгдэнхэй. Буржуазие эсэслэн дараха, хуниие мүлжэлгэ усадхаха, социализм тогтоохо зорилгоор хото, худөөгэй пролетариадай ба үгытэй тараяашадай диктатура — Бүхэроссин Совет засаг байгуулагдаба гэжэ Үндэһэн хуули соносхоо бэлэй. Иигэжэл пролетариадай диктатура пролетариадай демократи хоёрой байгуулагдаһан тухай худэлмэришэд болон тараяашадай социалис гүрэнэй Үндэһэн хуули соо анха түрүүн бэшэгдэһэн гэжэ зааха хэрэгтэй.

РСФСР-эй Үндэһэн хуулиин хүсэндөө ороод байхада, тэрэниие демократида харша Конституци мүн гэжэ байгаад буржуазна болон зарим социал-демократическа хэблэл шуулдае һэн. Немец социал-демократ К. Каутскиин бодомжоор Совет гүрэн «демократична бэшэ» гүрэн, яахадааб гэхэдэ, тэрэнэй бодомжоор болоходо, демократи диктатура хоёр хоорондоо эбсэшэгүй зүйлнүүд болоно. В. И. Ленин «Пролетарска революци ба ренегат Каутский» гэжэ нөм бэшэжэ, Каутскиин һанаанһаа абаһан «сэбэр демократи» гэһэн бодомжые эрид шууд шүүмжэлһэн, ангинууд боложо хубаардаг общество дотор демократи хододоо ангиин түхэлтэй байдаг гэжэ тодорхойлон харуулһан байха юм. Урдань баяшуулай, феодалнуудай буржуазна демократи байгаа, мүнөө пролетариадай демократи тогтоо. Пролетариадай демократи нэн түрүүн өбществын олонхидто алба хэдэг. Совет демократи зэнэгээрээл элдэб түхэлэй буржуазна демократиһаа үндэһөөрөө илгардаг. Демократишье, диктатурашье юрэнхыдөө засаг болоно. Зүгөөр диктатура гээшэ хүсэндэ сэхэ түшэглэдэг засаг мүн. «Пролетариадай демократи ямаршье буржуазна демократиһаа миллион дахин демократична юм...» гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байдаг. (Ленин В. И. зохёол. суглуулб. боти 37, нюур 257) Социалис демократиин буржуазна демократиһаа илгардаг үшөө нэгэ онсо илгаань юуб гэхэдэ, эрхэтэдэй эрхэнүүд болон эрхэ сүлөө экономическа болон социальна талаараа хангагдажа шадахэл байгаал һаа, соносхогдодог юм. Ажал хэхэ, һураха эрхэнүүдые РСФСР-эй 1918 оной Конституци соносхоогүй юм. Яахадааб гэхэдэ залуу Совет гүрэн тэрэ сагта эдэ эрхэнүүдые бодото байдалда бэелүүлхэ хаба шадалгүй байгаа. Эрхэтэдэй ажал хэхэ, амарха, һураха, үтэлхэдөө тэдхэмжэ абаха эрхэнүүд болон бусад эрхэ сүлөө СССР-эй 1936 оной Конституци соо соносхогдоһон байна.

Конституцяар соносхогдоһон байбашье, эрхэтэдэй һунгалтын эрхэ хүсэд дүүрэн бэшэ һэн. Олзо олохын тулада хүлһэнэй ажал хэрэглэдэг, капиталһаа абадаг процентээр гү, али предприятиһаа абадаг олзоор ажаһуудаг хүнүүд, шажан мүргэлэй түлөөлэгшэд, урдань хаанта засагай агент ябаһан, жандармаар ажаллаһан хүнүүд һунгагдаха ба һунгаха эрхэһээ Конституциин 65-дахи статьяаар хаһагдаһан байгаа. 1936 оноо манда бүгэдэ ниитын, адли тэгшэ, сэхэ һунгалтын эрхэ бэелүүлжэ захалһан байдаг.

Энэ манай Конституци уласхоорондын тон ехэ удха шанартай юм гэжэ В. И. Ленин нэгэтэ бэшэ хэлэһэн байдаг. Украиный, Белоруссиин, Закавказиин болон Дунда Азиин Совет республикануудай өөһэдынгөө Үндэһэн Хуулинуудые зохёоходо, РСФСР-эй 1918 оной Конституци ехэ туһа хүргэнэн, нүлөөлһэн байдаг. Социалис демократиие, Совет гүрэниие али бүхы талаарнь хүргөөхэ, ажалшан арад зониие гүрэнэй, мүн ниитын хэрэгүүдые ударидаха, хуули бэелүүлгэ хинаха хэрэгүүдтэ шадаал һаа, бүри олоорнь хабаадуулдаг болохо тухай марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшадай бэшэһэн нургаалнууд гушаад онһоо захилээд, нэгэ хүндэ һүгэдэн шүтэдэг болоһон, хүгжэлтын тогтошоһон жэлнүүдтэ, горёойгоор хазагайруулагдаһан, сахигдахаяа болишоһон байгаа. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, илангаяа нютагай Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгэнүүд ахир, өөдэгүй болошоһон юм. Тэдээндэ Үндэһэн хууляар олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдыень засагай түбэй зургаанууд, партийна болон ажахын органууд бэедээ даажа абаһан байдаг.

Хубилган шэнэдхэлгын ябажа байһан мүнөө сагта Соведүүдтэ эрхэ түлөөлэлгэнүүдыень хүсэдөөр бусааха, тэрэниие зонхилон захирха ябадал болюулха гэжэ партийн һүүлэй жэлнүүдтэ абтаһан документнүүд соо сэхэ заагдана.

Нютагай Соведүүдэй, ажалша коллективүүдэй эрхэ түлөөлэлгые үргэдхэхэ талаар, архидалгатай тэмсэхэ, кооперацы үргэдхэхэ, хуули, журам бэхижүүлхэ талаар, мүн экономикын асуудалаар шухала олон хуулинууд абтаа. Арад зон урда мэтэ абяа аниргүй, дээрэһээ заабари хүлеэгээд лэ ябахаяа болёо. Тэдэнэрэй эдэбхи үүсхэл ургаа. Һанаагаа зободог юумэн тухайгаа, хараһан дутуу дунданууд тухай, хуули эбдэһэн, хүлгай хэһэн ушарнуудые элирүүлэн, сэхэ хэлэдэг болоо.

Арад зөөноор һунгагдадаг депутадууд, бүхы Соведүүд эрхэ түлөөлэлгээ хүсэдөөр бэелүүлдэг болохо эзэргэтэй. Харин тиихэдэ гүйсэдхэхэ комитедүүд. Соведүүдэй худэлмэрилэгшэд булгадае депутадуудай хинаалта доро ажалладаг болохо, совет хуулинуудые нарин сэхээр сахижа, бүхы ажалаа ябуулдаг болохо эзэргэтэй. Түлөөлэлгэтэ ба сэхэ демократиие хүсэдөөр хүгжөөхэ, ажалша коллективүүдэй өөһэдөө өөрыгөө хүтэлбэрилхэ эрхые жэнэшэдгүй, залан сэхээр сахиха, албан хойрог, харюусалгагүй, нобшо ногой ябадалнуудтай эрид шанга тэмсэл хэхэ, олондо мэдээсэхэ болоо сэдөөр хүгжө Соведүүдэй үр

Арбай шэ соо наранай лагдаһан алх ороной нанги Герб анха тү лэй саада ті дэһэн хуулие Тэрэ гэһэн С тан һүлдэ алн улаан туг хо ажалшан түмэ тэй, зол жэр дарлалтагүй бу ригжуулан ур

Анха түрүү ституци соо бүү кратическа гор сурталнууд СОЙ болон автон нуудай Үндэ уг залгамжа даг.

Совет Конст хуулинуудые жэнэшэдгүй зан ха, бэелүүлэ хэтэн бүхэнэй бо дай нэгэн бо

филос

...т ЦК-гай февралийн (1988он) Пленумэй ...идхэбринүүдые бэелүүлэхын түлөө

...ЛХИ ХЭЛЭ ЗААЛГЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА

(Семинарһаа тэмдэглэл)

...алсалай жэ... Ахын ...комой ара... ...г нютагайн... ...да һургуу... ...ба литера... ...ажал дээрэ ...інгоо дунда ...удта түрэл... ...атура зааа... ...минар үн... семинарта Балагтын, саадуудай ...ун лэ уриг... ...лхи хэлэ ба ...һайжаруул... ...инар манай ...үрүүшинхэ... ...нэй хүдэл... ...үтэлбэрилэг... ...э анхарал ...эхэ зон ха... ...лдэһан бай... ...эхилхын ур... ...сларһан баг... ...гшэд Соро... ...иин түрэл... ...атурын баг... ...нө Цыдено... ...оо. 6-дахи ...«Хиртэнэн ...ийие гаража ...олой уг уд... ...агдаһан об... ...д али зэр... ...һан юм ааб ...д үзэхэдэ, ...гай зааже ...буряад ли... ...й, яһала ба... ...эй гээд хэ... ...тэмдэглээ ...д тиимэ бэ... ...агша өөрөө... ...гжэ ...о энэ һур... ...эр ...агуй ажал... ...дүршэлтэй

...хэшээл бу... ...а түгэлдэр ...лдэб янзын ...арганууд һаа ...е сагайнь ...мүнөө үедэ

ямар болоод байнаб гэхэ мэтээр холбоод, жэшээ баримталан заадаг юм.

Семинарта хабаадагшад эндэ ажалладаг эхин классуудай багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Розалия Дындыповна Ардановагай хэшээлдэ орожо, ехэ һонирхоһон, жэшээ абамаар байһыень тэмдэглээ. Розалия Дындыповна түрэлхи хэлээр багашуулда зааһадаа, элдэб олон һонирхолтой зурагууд, шулэгүүдые, байгаалиин зураглалнуудые хэрэглэдэг. Үхибүүд энээнһээ уламжалан, ехэ һонирхожо, түрэлхи хэлэн ба литератураар һайн мэдэсэ абана.

Семинарай нээлтэ дээрэ райсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша Лидия Шагжеевна Гомбоева иигэжэ хэлээ һэн:

— Мүнөө үедэ эдир үетэнние хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгнай урданайхиһаа дээшээ шатада оронхой гээшэ. Партийн ЦК-гай февралийн (1988 он) Пленумэй тогтоолнууд хадаа багша, хүмүүжүүлэгшэ бүхэнние хүдэлмэридөө тад ондоогоор, харюусалга ехэтэйгээр хандахыень уялгална. Нэн түрүүн һургуулинуудта түрэлхи хэлэ ба литература зааглые һайжаруулжа, түрэл арадайнгаа урданай түүхэ ба хүгжэлтын бүхы шатануудые онсолон шэнжэлхэ, онгилон «үүдалха» эзэргэтэйбди. Тэрээнһээ гадна хүүгэдэй саадуудта багашуулые түрэл хэлэн дээрээ хэлэжэ, хөөржэ, бэшэжэ һургаха гээшэ баһал онсо ехэ удхатай. Тиигээд хүүгэдэй саадуудай хүмүүжэмэлнүүдэй 6 наһаяа гүйсөөд, һургуулида ерэхэдэнь, түрэл хэлэн дээрэнь эли тодоор, тоб байса һургаха гээшэ баһал ехэ удхатай. Эндэ эхин классуудай багшанарай үүргэ ехэ. Тэдэнэр нэн түрүүн түрэл хэлээ табан хургандаал мэдэхэ, уран гоёор, шэхэндэ харша, хүшэр үгэнүүдые холингүй хөөрэхэ, уншаха, алдуугүйгөөр бэшэхэ эзэргэтэй.

Арадай гэгээрэлэй таһагай хүтэлбэрилэгшын эдэ үгэнүүдтэй дашарамдуулан, иимэ ажаглалта хэлтэй гэжэ һананаб. Манай нютагай һургуулинуудта бултадаал буряад үхибүүд ааб даа. Ородууд байгаа һаа, нэгэ-хоёр үхибүүд лэ юм. Эхин классуудта Эрхүүгэй областиин элдэб районуудай түлөөлэгшэд багшалхаяа ерэдэг байна. Хэр үгһаа нааша тэдэнэр түрэл хэлээ ехэ һайнаар мэдэдэггүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Манай ахаархин тэдэние «тообогорнууд» гэжэ нэрлэдэг. Энэнь ородшье, буряадшье бэшэ гэһэн удхатай. Тиигээд тэдэл «тообогорнууд» багашуулда заажа, «тиигээ, иигээ» гэхын орондо, «тигэй, игэй», юрынхеэр «гахай, нохой» гэхын орондо эдэ үгэнүүдэй һүүлшын дифтонгнууд дээрэ сохилто хэжэ, шэхэндэ хажар болгодог. Сэхынь хэлэхэдэ, иимэ багшанарта һурһан үхибүүднай саашадаа түрэл хэлэ, литератураяа гүйсэд мэдэхэгүй, аха классуудта ородоодо буряад хэлэнэй хэшээлэй болоходо «би ородоор һурадаг хүм» гээд зайжа ябадаг. «Ородоор һурадаг хүмнай» үнэн дээрээ ородоороошье һайн мэдэхэгүй, нэгэл «тообогор» ябадаг лэ даа. Иигэжэ бэшэхдэм зарим багшанар намда бү гомдуужан, үнэхөөрөөл иимэ болодог лэ ха юм. Һүүлэй хэдэн жэлнүүдэй манай обществын урагшаа дабшалтада зогсонги үе соо һургуулинуудта түрэлхи хэлэ зааллан болоулагдажа байгаа һэмнай. Түрэл хэлэн дээрээ хөөрэлдэһэн хүн «юугой «Колобок» гэжэ хүүгэдэй саадай ахамад хүмүүжүүлэгшэ Энгельсина Алексеевна Жужаева «Саадай хүүгэдые түрэлхи хэлэндэнь һургалга» гэһэн һонирхолтой элидхэл хэжэ, сугларагшадта анхарагдаба. Энгельсина Алексеевна манай Орлигой дунда һургуулида һуралсажа ябахаһаа хойшо түрэл буряад хэлэндээ дуратай, шүлэг, рассказуудые бэшэдэг һэн. Тэдэнь районой «Шэнэ Саяан», мүн «Буряад үнэн» газетэнүүдтэ хэблэгдээ һэн.

Сорогой дүнда һургуулиин эхин классуудай багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Елизавета Доржиевна Путункеева үгэ хэлэбэ: «Бидэ, багшанар, өөһэдөө түрэлхи хэлээ муу мэдэнэбди. Тиимэһээл үгтэһэн хэшээлнүүднай ород, буряад үгэнүүдые холижо байгаад үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ манай үхибүүдэй һонирхон уншамаар буряад номууд угаа хомор. Энэ хэрэг республика дотор ёнотоор ушөөл анхарагданагүй гээшэ ха»— гэжэ энэ багша хэлэбэ.

Дарима Сандибаевна Гармаева Орлигой дунда һургуулида ажалладаг. Урдань тэрэ Балагтын эхин һургуулида олон жилдэ багшалаа. Үхибүүдтэ түрэлхи хэлэ зааглые эрид һайжаруулхын тула багшанар өөһэд хоорондоо хөөрэлдэжэ, дүй дүршэлөө андалдахаяа болинхой гээд тэрэ хэлэбэ. Түрэлхи хэлэн ба литератураар нээмэл хэшээлнүүд һургуулинуудта огто болодоггүй. Буряад литературын уншалгын номууд гэжэ үгы шахуу. Багаа үхибүүдэй уншамаар, уран гоёор шэмэглэгдэһэн, өөһэдтэнь зорюулагдаһан номхонууд мүн лэ үгы байна. Сэхыень хэлэхэдэ, буряад номуудная һонин һайхан зурагуудгүй гарана. Тиимэһээ тэдэнэр үхибүүдтэ абаһаар анхарагданагүй, тэдэнэй һонирхол татанагүй.

Саяанай дунда һургуулиин түрэлхи хэлэнэй багша Үлзытэ Базарсадаевич Бадмацыренов үхибүүдые түрэл хэлэндээ, түрэл дайдадаа, арад зондоо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ арадай аман үгын баялигуудай — таабаринууд, оньһон үгэнүүд, үльгэр, домогуудай тон ехэ удха шанартай байһые тэмдэглэбэ. Энэ нүхэрнай өөрөө хоёр жэлэй туршада Ахада ажаллаха зуураа, тэндэхи буряадуудай дунда урдань хэлсэгдэжэ байһан аман зохёол элбэгээр суглуулаа. Иимэ ажал урда тээнь ямаршье багша Ахада хээгүй байһан юм. Олоһон, суглуулһан материалнуудаа нүхэр Бадмацыренов хэшээлнүүдтээ шадамараар хэрэглэн, ёнотой предмедүүд хоорондохи холбоо байгуулжа, түрэлхи хэлэн ба литературын хэшээлнүүдые һонирхолтой болгожо, һурагшадые шэнэ өдэрэлгэнүүдтэ зоригжуулдаг, эдэбхижүүлдэг байна ха юм. Багша У. Б. Бадмацыреновэй суглуулһан материалнууд «Буряад үнэн», «Хурамхаанай галнууд», «Шэнэ Саяан» газетэнүүдтэ тунхаглагдаа.

Орлигой дунда һургуулиин багша Октябрина Жаповна Дашеева, Сорогой дунда һургуулиин директорэй һуралсалай талаар орлогшо Раиса Дугаровна Шэрастепанова гэгшэд мүн лэ семинарай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үгэнүүдые хэлээ.

Сорогой хүүгэдэй саадай хүмүүжүүлэгшэд Галина Александровна Жужаева, Татьяна Куприяновна Ундаева гэгшэдэй хэшээлнүүдтэ семинарта хабаадаһан хүмүүжүүлэгшэд орожо хараа. Эдэ хоёр манай районой хүүгэдэй саадуудай хүмүүжүүлэгшэдэй дунда ехэ дүй дүршэлтэй, үргэн ехэ мэдэсэтэй, бэрхэ мэргэжэлтэд гэжэ тоотой юм. Ажалдаа ородсотой нүхэд. Мүн тиихэдэ Орлигой хүүгэдэй саадай залуу хүмүүжүүлэгшэ Туяна Владимировна Пронтеева болон бусад һуралсал-хүмүүжүүлгэ тухай хэлээ.

Энэ аша туһатай семинарай хүдэлмэриин дүнгүүдые нүхэр Л. Ш. Гомбоева согсолжо, сэнтэй ажаглалтануудые хэбэ.

Вл. ГАЛСАНОВ,
журналист.

Монголой арадай революциин илалтын 67 жэлэй ойдо

СОЦИАЛИС ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР

Байгша оной июлиин 11-дэ аха дүү монгол арад, Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай ажалшад, бүхы дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой хүнүүд Монголой арадай революциин илаһаар 67 жэлэй ой тэмдэглэхэнь. Энэ ойн баяр хадаа үльгэр домогто Монголой тала дайдада бодото социализмын илан мандаһанай һайндэр мүн болоно.

Арадай засагай тогтоһоор, Монгол орон аграрно-индустриальна олон һалбаритай экономикотой гүрэн боложо хүгжөө. Арадай соёл, гэгээрэл, искусство энэ үе соо гайхамшагта туйлалтануудай зам галаа. Ажалшадай байра байдал жэл ошохо тума һайжаржа байнхай.

1921 ондо мүндэлһэн арадай революциин түүхэтэ удха шанар ехэ юм. Тэрэ гансал монгол арадай түүхэдэ хабаатай бэшэ, харин Агууехэ Октябриин социалис революциин эхи табиһан гүнзэгы революционно хубилалтануудтай таһаршагүйөөр холбоотой юм.

Революциин илаһанай һүүлээр гурбан һара үнгэрөөд байхада, 1921 оной октябрь соо, Монголой арадай правительствын делегаци Москва зориһон юм. Удаань ноябриин 5-най үдэр Совет Росси болон Монголой Республика хоёрой хоорондо хани ёноной харилсаануудай тогтоогдоһон тухай хэлсээндэ гар табигдаа бэлэй. Тус хэлсээн хоёр оронуудай хоорондын политическэ болон экономическа бата харилсаа холбоонуудай эшэ үндэнэ табиһан байна. Мүн энэ хэлсээн гүрэнүүд хоорондын шэнэ түхэлэй харилсаануудай ялас гэмэ жэшээ болоһон түүхэтэй юм.

Монголой делегациин гэшүүд В. И. Ленинтэй уулзажа, хөөрэлдөө һэн. Хөөрэлдөөнэй үедэ партийна болон ажахын байгуулалтын асуудалнуудаар В. И. Ленин эубшэл үгэһэн байха юм. Монгол арадай революциин түрүүшын амжалтануудта үндэр сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, бүхы дэлхэйн ажалшан ангиин вождь Монгол ороной капитализмын шатые аладлан, сэхэ социализмда шэлжэн ороха арга боломжотой болон түүхэтэ удха шанартай байһые баримталан харуулаа. Энээниие бэелүүлхын тулада парти болон арадай правительство национальна кооперацы байгуулгын, бэхижүүлгын талаар, ажахы эрхилэлгын ба национальна соёл гэгээрэлэй шэнэ түхэл маягуудые нэбтэрүүлгын, арадай-революционно партиин туг доро ажалшан түмэниие нэгэдүүлгын талаар үдэр бүриин, һуларшагүй ажал ябуулха ёнотой гэжэ Ильич зааһан байха юм.

1924 оной август соо үнгэрһэн МНРП-гэй III съезд хүгжэлтын капиталис бэшэ зам партиин гол хараа шэглэл гэжэ тодорхойлоо һэн. «Монгол орон дэлхэйн бусад арадуудай гаталан гараһан капиталис дарлалтын зоболонто замые дабтангүйөөр, бодото арадай засагта гүрэн байгуулжа, мүнөө үеын уласнооронды хүгжэлтын хэмжээндэ хүгжэн һалбарха ёнотой» гэжэ арадай революционно партиин съездын шиидхэбринүүд соо заагдаһан байгаа.

Аха, дүү социалис оронуудай, нэн түрүүн Советскэ Союзай туһаламжаар Монголой Арадай Республикын ажалшад мүнөө үеын социалис экономико байгуулаа. Ниитын үйлэдбэри эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ, хүн зоной һуудал байдалай материальна болон моральна хэм хэмжээн жэл ошохо бүри дээшэлнэ.

Республикада промышленна барилга 30-аад онуудта эхилһэн түүхэтэй. Монголой нэлэнхы үргэн тала дайдада мүнөө үеын промышленна предприятинууд хаа хаанагүй бодхоогдоһон, түмэр харгынууд баригдаһан, шэнэ хото городууд ба посёлогуудай гэрнүүд тобойн бодоһон юм. Сүхэ-Баатар, Дархан, Чойбалсан, Эрдэнэт, Баганур, Хүтэл гэһэн нэрэнүүд карта дээрэ бии болоо. 60-аад онуудай эхиндэ МНР-эй хүдөө ажахы болон промышленность хоёрой хамтын продукциин 50 процентыень, национальна олзын 15 процентыень промышленность үйлэдбэрилжэ байһан гээшэ. Тиигэжэ Монгол орон аграрна гүрэн байһанаа аграрно-индустриальна гүрэн боложо хүгжөө.

1959 ондо ороной хүдөө ажахые социалис кооперациин ёно гурималр эмхидхэлгэ дүүрэнэн юм. Энээнэй эшэ үндэһэн дээрэ ороной экономикодо бүхыдөө үйлэдбэриин социалис харилсаанууд илаһан байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикын госхоз болон хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд хүдөө ажахын шэнэ техникэ горитойгоор абаа. Үргэн ехэ бэлшээринүүдые үналха оньһон түхеэрэлгэнүүдые барилгада, мал ажалай һалбарийе саашань хүгжөөлгэдэ ехэ хэмжээнэй мүнгэн зөөри һомологдонхой.

Хүдөө ажахын бүхы товарна продукциие социалис сектор — кооперативна хүдөө ажахын 255 нэгэдэл (СХО), гүрэнэй 52 ажахы (госхоз) үйлэдбэрилдэг юм. Тэдэнэрэй мэдэлдэ бүхы малай 70 процентнь, үйлэдбэрилэгдэһэн мяханай 86 процентнь, ноһоной—72, хөөбэриин—82, һүнэй—42 процентнь хүртэнэ. Госхозууд хадаа ороо-ноо, хартвабха, овощой ехэнхи хубииень үргуулдаг, мүн ороной аграрна секторэй эгээл томо оньһоноруулагдаһан предприятинууд мүн гэжэ тоологдодог.

Монголой арадай ажахын шухала һалбаринуудай нэгэн транспорт болоно: түмэр замай, автомобильна, агаарай, мүн 1930 онһоо ашаглагдажа байгаа уһанай транспорт (Хубсугул нуур дээрэ, Сэлэнгэ болон Орхон мүрэнүүд дээрэ) гэхэ мэтэ. Түмэр замаар ашаа зөөлгын хэмжээн 75 процент болодог юм.

Арадай революциин илаһаа урид Монголдо 747 дасан, 100 мянган ламанарай байбашье, бүхы хүн зоной ородоол 1 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэ баһан гээшэ. Харин мүнөө үеын Монгол орондо ажаһуугша хүн бүхэн эрдэм һургуулитай юм. Орон соо дунда болон тусхай 500 һургуули, 10 дээдэ һургуули, Науканнуудай академи бии. 1942 ондо СССР-эй туһаламжаар Улаан-Баатарта Гүрэнэй университет баригдаа. Эрдэм гэгээрэлэй талаар үндэр түйлалтануудайнгаа түлөө Монголой Арадай Республика ЮНЕСКО-гэй үмэнэһөө Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ тусхай шанда хүртэһэн алдартай.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй түрүүлэгшэ Ж. Батмөнх партиин XIX съезд дээрэ иигэжэ хэлээ һэн: «МНРП КПСС хоёрой, МНР СССР хоёрой хоорондохи бата бэхи нэгэдэл ба аха дүүгэй хани барисаан Монголой Арадай Революционно партиин гадаадын политическэ ажал ябуулгын гол шэглэл байна, саашадаашье байха юм». Энэ бата харилсаа холбооной, хани барисаанай таһаршагүй хубинь Совет Буряадай болон аха дүү Монгол ороной ажалшадай хани барисаан мүн болоно. Иимэ харилсаанууд тогтоогдоһоор үнинэй юм.

Хилэ шадарай Хяагта хото буряад-монгол хани барисаанай түүхэдэ онсо һүүри эзэлнэ. Имагтал эндэ монгол революционернүүд Сүхэ-Баатарай хүтэлбэри доро Совет Росситай, большевик парти болон Коминтернтэй холбоо тогтоолгын түрүүшын алхам хэһэн байха юм. Хяагтада 1920—1921 онуудта монголой революциин вождь Д. Сүхэ-Баатар нюусаар ажаһуудаг байгаа. Эндэ 1921 оной март соо МНРП-гэй I съезд үнгэрһэн, Монголой Арадай Саг зуурын правительство бүридүүлэгдэһэн юм. Хяагтаһаа тэрэл ондо Монголой Арадай революционно арми тэрээндэ туһалхаяа эльгээгдэһэн Улаан Армиин частьнуудтай хамта гаража, Монгол ороние хариин эзэмдэгшэдэ сүлөөлжэ эхилһэн түүхэтэй.

Монгол арадай революционно хүдэлөөндэ, монгол-совет хани барисаае бэхижүүлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө 1973 оной июнь һарада МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиум Хяагта хотодо Республикынгаа дээдэн шагнал — Сүхэ-Баатарай орден барюулһан байна.

Жэл ошохо бүри Буряадай АССР-эй ажалшадай Монголой Арадай Республикын хилэ шадарай Булган болон Сэлэнгын аймагуудай ажалшадтай харилсаа холбоон бэхижэжэ, үргэдэжэ байнхай. Энэ талаар Совет-монгол хани барисаанай булгэмэй Буряад отделени горитой ажал ябуулна. 1958 ондо эмхидхэгдэһэн түс отделениин гэшүүдэй тоодо республикын бүхы шахуу томо предприятинуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай, эрдэмэй эмхи зургаануудай, дээдэ һургуулинуудай, зохёохы нэгэдэлнүүдэй коллективүүд ородог юм. Бүхыдөө 300 коллективнэ гэшүүн тоологдодог. Тэдэнэй зариманиинь Монголой Арадай Республикын ажалша коллективүүдтэй сэхэ харилсаа холбоотой болонхой. Республикымнай нислэл хото Улаан-Удэ Монголой Дархан хототой анда хотонууд болжо, ажахын ба социально-соёлой байгуулалтын олон асуудалнуудые суглаа шиидхэдэг, бэе бэедээ хамһалсадаг гээшэ.

Уласхоорондын оршомдо Монголой Арадай Республикын нэрэ хүндэ жэл ошохо бүри ургажа байнхай. Мүнөө үедэ Монгол орон дэлхэйн 100 гаран гүрэнүүдтэй дипломатическа харилсаа холбоо тогтоонхой. Тэрэ ООН-ой болон бусадшье уласхоорондын эмхинүүдэй гэшүүн юм. Аха дүү монгол арадай социалис байгуулалтын хэрэгтэ түйлаһан амжалтануудаарнь совет арад үнэн зүрхэнһөө, омогорхоно, баясана, Уласхоорондын оршомдо, илангаяа Ази түбидэ амгалан байдал сахихын түлөө Монголой Арадай Республикын эрмэлзэл түгэс тэмсэлые Советскэ Союз бүримүһэн дэмжэнэ, үндэроор сэгнэнэ. Эрхэ сүлөө, зол жаргал асарһан революциин 67 жэлэй ойн баярые аха дүү монгол арад ажалай гайхамшагта туйлалтануудаар угтажа байна. Хүгжэлтын социалис зам шэлэжэ, хүби зайагаа тодорхойлһон арад ерээдүй тээшэ зоримгойгоор дабшана.

Д. ШАГДУРОВ,
партийн Буряадай обкомой хэблэлэй секторые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат.

Элүүр энхын булан

ҮХИБҮҮДЫЕ ҺЭРГЫЛХЭ

Уушханай ханяадантай тэмсэхэ талаар манай орондо ехэ амжалтануд туйлагданхай. Хүн зоной ажаһайдалай һайжарха бүри үхибүүдэй организм элдэб микробуудтай урагшатайгаар тэмсэдэг болоһон байна.

Амисхаалай органуудаар уушханай ханяаданай микробууд дамжан ородог юм. Ханяадатай хүнтэй хөөрэлдэжэ байха үедэ, ханяаха, найтааха үедэ микробууд уушханда ороо болодог юм.

Үхибүүдэй түрэхэһөө урид, гэр бүлын гэшүүд флюро-шэнжэлгэ гараха ёнотой. Үхибүүдые уушханай ханяаданһаа һэргылхын тула тэрэнэй түрэһөөр 7 хоногой үнгэрөөд байхада, түрүүшын тарилга хэхэ ёнотой. БЦЖ гэдэг вакцинаар саашадаа 6—7-той, 11—12, 16—17 наһатай болоходонь, тарилганууд хэгдэхэ ёнотой. Иимэ тарилга мүнөө бүхы дэлхэй дээрэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Ханяаданһаа һэргылэлгын удаадахи онол арга—химиопрофилактика болоно. Элдэб эм домоор аргалдаг онол аргые химиопрофилактика гэжэ нэрлэдэг. 1952 онһоо хойшо ханяада аргалха изониазид, фтивазид гэдэг шэнэ эмүүд бии болгогдопон байна.

Гэр бүлэдөө ханяадатай хүнүүдтэй байгаа һаань гү, ямар нэгэ ондоо аргаар уушханай ханяаданай үхибүүндэ халдажа болохоор байгаа һаань, эм дом уулгажа, тус үбшэнһөө һэргылхэ арга хэрэглэгдэдэг байна. Эдэ бүхы эмшэлэлгын хүдэлмэри туберкулёзно диспансернүүдтэ хэгдэдэг. Юрэнхыдөө, үхибүүдые уушханай ханяаданһаа һэргылхын тула гэр байрын талаар эрхэ байдалыень һайжаруулха, тус үбшэн тухай гэгээрэлэй ба ойлгуламжын хүдэлмэри ябуулха, саг үргэлжэ шэнжэлэлгын ба эмшэлэлгын хүдэлмэри ябуулжа байха хэрэгтэй.

Уушханай ханяадатай хүнүүд ясли-садуудта, һургуулинуудта, эдеэ хоолой предприятинуудта, аптекэдэ, уһа бүлэдэг станци гэхэ мэтын газарта ажаллаха ёнотой юм.

Фтизиатрнууд, педиатрнууд, санитарно - эпидемиологическа албанай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын хүсөөр үхибүүдэй уушханай ханяадан үндэһөөрөө усадхагдаха ёнотой.

М. ХАНГАЛОВА,
республиканска диспансерэй фтизиатр.

Н. Ж. Дариев Благовещенскын медицинскэ институт 1985 ондо дүүргээд, Улаан-Удэ хотодо нэгэ жэлэй интернатура гараһан хойноо хирургаар хүдэлхэеэ Хурамхаан нютаг ерэнхэй.

Тэрэ хүдэлмэриеэ бригадна подрядай гурималр эмхидхэһэн байна. Бригадада медицинын 6 хүдэлмэрилэгшэ ороно. Хүдэлмэриинь фельдшер Г. С. Занаева хүтэлбэрилдэг юм. Операционно сестранууд Г. А. Бутахаева, А. В. Батуева бүри эдэбхитэйгээр хүдэлдэг болоо.

Насаг Жундуевич больницынгаа комсомолой эхин организациин секретарьяар һунгагданхай. Ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг залуу хирург больницын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда спортивна хүдэлмэри һэргээжэ шадаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хирург Н. Ж. Дариев.
В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ТАСС АПН

...ХИЛЫН СААНАҺАА

...ОН ТҮМЭНЭЙ БОДОТО ХЭРЭГ

...осквада болоо... конференциг... ...анартай. Тэ... ...ниш дүнгүүд ... Союзай хүт... ...арин дэлхэйн ... саашанхи ху... ...ли ехэ үүргэ ... ба ...на гэжэ ...ртин Гене... ...ь Хьюи... ...рр спондент... ...СС тэхи нин...

...тын ажабайдалда демократи саашадань үргэдхэхэ тухай ёнотойл революционно дурадхалнууд М. С. Горбачевой элидхэл соо оруулагдаһан байгаа. Эдэ бүгэдэ манай ороной коммунистнуудта, бүхы ажалшадта һайшаагдаба. Тэдэ социализмын гол ёнонуудта үндэһэлнэ, танай орон дотор социалис общество нарижуулан һайжаруулгын, социалис суртал һургаалнуудые дэлгэрүүлгын, дэлхэйн социализмын хараа байдалые бэхижүүлгын зорилгонуудта алба хэнэ. Хубилган шэнэдхэлгын хэрэгүүдтэ, демократине, олондо мэдээсэлгые хүгжөөлгэдэ, экономическа реформо бэелүүлгэдэ, Ленинэй суртал һургаалнууд нэбтэрүүлэгдэнэ гэжэ тэрэ үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

...ЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ЗАРЛАХА ГУЙЛТА

Иранһаа ...э саг үргэл... ...өөлэгшын уял... ...эдхэгшэ Мо... ...бар Махалла... ...ндын эмхинй ...оо пресс-кон... ...габа. «Иран ...винакомпаниин ...ссажирнуудые ...н хүнүүдые ...йн-сэрэгэй хү... ...г муухайгаар ...ан тухай асуудалые хаража үзэхэ зорилготойгоор ООН-ой Аюулгүйн Соведэй заседани дарыг зарлаха гуйлтатайгаар хандабабди гэжэ тэрэ мэдээсэ.

Аюулгүйн Совет нимэ хараа муухай ябуулгада эсэс табиха, «энэ дээрмэдэхы гэмтэ хэрэгые буруушаажа, һүйдхэлтэ ябуулгануудые үүдхэжэ байһан американ далайн-сэрэгэй хүсэнүүдые Персидскэ тохой соohоо гаргаха эрилтэ табиха ёнотой» гэжэ Иранай түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Энэ ушар ой ухаанда орошогүй һүйдхэлтэ добтолго болоно. Тэрээнһээ уламжалан, олон хүнүүд, тэрэ тоодо 66 үхибүүд, 50 эхэнэрнүүд хосорон һалаа. «Энэ хадаа Персидскэ тохойдо США-гай бэелүүлжэ байдаг ээзэрхэг түримхэй политикын үрэ дүн болоно»,— гэжэ Махаллати мэдүүлбэ.

...УРБАН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ҮНГЭРГЭБЭ

КПСС-эй Бү... конференци ...уулаар уггаг... ...ануудые бэе... ...ө хараа шуга... ...жүүлэв. М. С. ...рэ эдэ бүхы ...ай һүлдэ бо... ...блэлэй талаар ПНР-эй правительствын түлөөлэгшэ Е. Урбан Варшавада үнгэргэһэн пресс-конференци дээрэ тэмдэглэбэ.

М. С. Горбачевой хани ёноной албанай хэрэгээр Польшодо ерэхэеэ байһые ПНР-эй правительствын түлөөлэгшэ һайшааха зуураа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьин бэелүүлжэ байһан политикые полягууд ехэ һайшаана гэжэ тэмдэглээ. Тэрэ Польшодо бэелүүлэгдэжэ байһан социалис шэнэдхэлгэнүүдые, хубилалтануудые бэхижүүлхэ байна.

...ИОНАЛЬНА СУГЛААНАЙ СЕССИ

...еспубликын гу... ...дээдын зур... ...гэй Национ... ...ай сесси эй... ...үрэнэй бюджэ... ...СРВ-гэй Кон... ...оплалтануудые ...аар, Вьетнамай ...дын политиче... скэ ажал ябуулга тухай тоосоогоор тогтоолнуудые депутадууд баталан абаба. Республикын эрхэтэн ба уголовно хэрэгэй кодекс тухай хуули мүн лэ баталагдаа.

Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Ле Куанг Дао түгэсхэлэй заседани дээрэ үгэхэлэхэдээ, национальна нэгэдэлээ бэхижүүлхыень, үйлэдбэреэ хүгжөөхыень, алмалта арьбалалта хэхыень, жаяг журамаа бэхижүүлхыень, ороной социально-экономическа байдал тогтуунитай болгохын тула тэмсэхыень ажалшадые урялба.

СЭВ-эй СЕССИИН ЗАСЕДАНИ

ПРАГА. Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй сессиин 44-дэхи заседани Чехословакийн нислэл хотодо нэгдэбэ. Соведэй гэшүүн-оронуудай правительствануудай толгойлогшонор тэрээндэ хабаадана. СФРЮгэй түлөөлэгшэ, Афганистанай, Анголын, Эфиопиин, НДРЙ-гэй, Лаосой, Мозамбигай, Никарагуагай түлөөлэгшэд адаглагшад боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнуудэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков түрүүтэй совет делегаци эндэ ерэнхэй.

СЭВ-эй сессиин Бухарестдэ болоһон 42-дохи заседаниһаа хойшо үнгэрһэн үе соо СЭВ-эй хүдэлмэриин дүнгүудые заседанида хабаадагшад согсолхо, харилсаанай ажал хэрэгүүдые хубилган шэнэдхэлгын программна документнуудые хаража үзэхэ байна. Тусхайлбал, 1991—2005 онуудта ажалай уласхоорондын социалис хубаарилгын хамтын бодомжодо ехэ анхарал хандуулагдаха. Вьетнамтай, Кубагай, Монголтой, СЭВ-эй Европодохи гэшүүн-оронуудтай олон талын харилсаанай тусхай комплексно программанууд энэ хараа бодолой хубинь болоно. Машина бүтээлгын, радиотехникын, электротехникын ба химическэ промышленностиин талаар үйлэдбэриие тусхай мэргэжэлтэй болгохо, замжуулха хэрэгые хүгжөөлгын удаан болзорой программанууд мүн лэ сессиин зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдана.

2000 он болотор СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программые бэелүүлгэ, тусхайлбал, арадай ажахыда электроникэ нэбтэрүүлхэ хүдэлмэриин ямараар ябуулагдажа байһые хаража үзэхэ байна.

Монголой арадай революциин илалтын 67 жэлэй ойдо

ТОО, БАРИМТАНУУД

▲ Монгол орон 1566,5 мянган дүрбэлжэн километр талмайтай газар дайда эзэлдэг. Мүнөө үедэ хүн зоной тоо 1915 мянганда хүрэнхэй. Тиин һүүлэй 40 жэлэй туршада хүн зоной тоо 2,5 дахин ургаһан байна.

▲ Монголой Арадай Республикын индустри бүхы үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин 46 процентыень гаргадаг юм. Ороо доторнь гаргадаһан промышленна эд гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эрьесэдэ 60 процентыень эзэлдэг.

▲ Зэд, молибден шанаржуулдаг «Эрдэнэт» гэжэ комбинат 9 жэлэй туршада худэлгэгдэнэ. Тус предприятиин ажахын тоосооной, оорынгөө олоһон мүнгэ зоорөөр хөрөгөө хангалгын гурималр ажалладаг юм. Ойрын жэлнүүдтэ эндэ жэл бүри 20 миллион тонно ашагта малтамал абтадаг болохоор хараалагдана.

▲ Монголой ажалшад эрдэм болбосоролоо, мэргэжэлээ дээшэлүүлнэ, техническэ болон эрдэмтэ интеллигенциин зэргэ олошорно. Мүнөө МНР-тэ бүхы худэлмэришэдэй 60 шахуу процентнь дунда, гүйсэд бэшэ дунда эрдэмтэй юм, арадай ажахыда ажаллагшадай 20 шахуу процентнь дээдэ болон дунда тусхай эрдэмтэй мэргэжэлтэд болоно.

▲ Газар тарялаһаа абтадаг продукци жараад онһоо хойшо 4 дахин ехэ болонхой. Мүнөө хүдөө ажахын бүхы продукциин 1/3 хубие эзэлнэ.

▲ 2000 ондо хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 1,9 дахин ехэ болгогдохоор хараалагдана.

▲ МНР-эй Науканнуудай академидэ, тэрэнэй һалбаринин институдуудта 700 эрдэмтэн ажаллана. Тэдэнэр биотехнологиин, генетикын болон селекциин талаар амжалтатайгаар хүдэлжэ байнхай.

▲ Мүнөө жэлдэ МНР-эй Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведтэ ороһонноонь хойшо 27 жэл гүйсэбэ. 2000 он хүрэтэрхи СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай Эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программые бэелүүлгэдэ МНР эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Монголой мэргэжэлтэд 30 гаран асуудалнуудые шиидхэлгэдэ оорынгөө хубитые оруулалсана.

▲ Монголой Арадай Республика гуша гаран гүрэнүүдтэй худалдаа наймаа эрхилдэг. Гадаадын худалдаа наймаанай эрьесын 98 процентнь социалис оронуудтай хэһэн худалдаа наймаанда тудалдадаг юм.

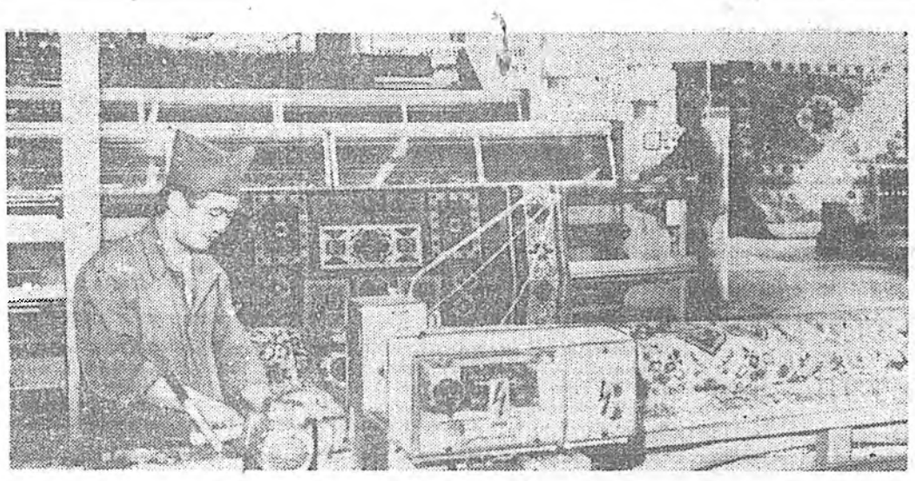

Эрдэнэтдэхи хибэсэй комбинат — Монголой хүнгэн промышленностиин томо предприяти. Жэл бүри эндэ 1,3 миллион дүрбэлжэн метр хибэс нэхэгдэдэг байна. Совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар баригдаһан энэ комбинадта үндэр бүтээсэтэй машинанууд болон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Орёо оньһон техникэеэ ашаглахын тула комбинадай хүдэлмэрилэгшэд СССР-тэ, ЧССР-тэ һуралсал гараһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбинадай цехүүдэй нэгэндэ.

МОНЦАМЭ —

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

33-дахи ҮДЭШЭЛГЫН БАЯР

Закаменск хотын 14-дэхи СПТУ-е мүнөө жэл дүүргэһэн хүбүүд, басагадые үдэшэлгын баяр ёһолол һаяхан болобо. Электро-гагнуушанные, трактористые, ашаанай хүндэ машина заһабарилагшые, оёдолшонные һурган бэлдэдэг тус училищи 33-дахияа иимэ үдэшэ эмхидхэбэ. ФЗУ байһан сагһаань эхилээд, мүнөө болотор тоолохо болоо һаа, энэ училищи жаран мянган мэргэжэлтэнние һургажа гаргаа.

Зэдын комбинадай профкомой түрүүлэгшэ Н. И. Михайлов, һурган хүмүүжүүлэгшэнэрэй советэй түрүүлэгшэ Ю. К. Мокрецкий гэгшэд үдэшые нээжэ, ажалайнгаа намтар эхилхэеэ байгшадые амаршалан, амжалта хүсэбэ, комбинадта хүдэлхыень урриба. Техническэ-мэргэжэлэй училищиин багша Д. П. Очирова, түрэлхидэй эүгһөө В. Г. Горбачёва гэгшэд үхибүүдтэ мүн лэ амжалта хүсэн, сэдьхэлэйнгээ дулаахан үгэнүүдые зорюулаа.

Энэ жэлдэ тус училищи дүүргэһэн табин долоон хүбүүд, басагадай дундаһаа Наташа Дамбаева шалгарна. Тэрэ гансал «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һураа. Тиимэһээ тэрээндэ оёдолшоной үнэмшэлгэ, юрэнхы эрдэмэй дунда һургуули дүүргэһэн тухай болбосоролой аттестадай барюулагдахада, альга ташалган нэрьешөө һэн.

Л. МАТЮШЕВСКАЯ.

Захааминай район.

ҮЙЛЭДБЭРИДЭ ТУҺАТАЙ

Авиационно заводой урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын бюро (БРИЗ) предприятиин техническэ библиотекэтэй хамта «Ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшад — үйлэдбэридэ» гэһэн темээр мэдээсэлэй үдэр үнгэргөө. Библиотекын уншалгын зал соо үйлэдбэриие эмхидхэлгэ, металлнуудые зүһэн отололго, гагналга, шудхалгын үйлэдбэри тухай техническэ, патентнэ литературын шэнэ номууд табигдаа.

Элдэб асуудалаар урлан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой хандаха зүбшэл заабари абалгын пункт хүдэлөө. Тэдэнэр урлан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлхэ, ондоо тээнэ абтаһан ухаалан зохёолгонуудые хэрэглэхэ, багсаамжалагдаһан ухаалан зохёолгодо мэдүүлгэ үгэхэ, авторнуудые урмашуулха тухай асуудалнуудые табяа.

Мэргэжэлтэдэй дунда анкетэ тараалгын дүнгүүд заводой бүхы хүдэлмэрилэгшэд зохёохы ажалда юундэ булта хабааданагүйб гэһэн асуудалые тодоруулаа. Урлан нарижуулгын-ухаалан зохёолгын хүдэлмэри һайжаруулха дурадхалнуудаа шэнэ юумэ үүсхэгшэд оруулаа.

Техническэ библиотекын абонементын зал соо «Ухаалан зохёолгые — эрдэм-техникын дэбжэлтын албанда» гэһэн ном-зурагуудай выставкэ болоо. Тэрэнэй нэгэ бүлэг соо заводой эрхим ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшад А. И. Комков, А. Д. Щербатюк, Н. И. Свиридов, В. А. Потёмкин тухай материалнууд байгаа.

Энэ выставкын үедэ нэбтэрүүлэгдэжэ боломоор ухаалан зохёолгын 35 дурадхал заводой шэнэ юумэ үүсхэгшэд шэлэжэ абаа. Техническэ мэдээсэлэй 30 зүйл выставкэ харагшадай эрилтээр үгтөө. Анхаралда табигдаһан 25 асуудалаар техническэ документаци захигдаа.

Г. ЕЛИСЕЕВА.

Соёлшодто айлшаар

Яруунын районой соёлшод Захааминһаа ерэһэн дуушад, хатаршадые эдэ үдэрнүүдтэ угган ababa. Айлшадай бүлэгые республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Д. Халзанов толгойлон ябаа. Долоон хоногой туршада айлшад районой бүхы нютагуудаар ябажа, малшадта гоё һайхан концерт наада харуулаа. Захааминай районой хүгжэлтэ, дэбжэлтэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрөө юм. Тиихэдэ захааминайхид Яруунын соёлшодтой дүй дүршэлөөрөө хубаалдажа, саашанхи түсэбүүдээ дэлгэн, хөөрэжэ үгэбэ.

В. БАБУЕВ.

Яруунын район.

«ХАБАЯА ТУРШАЯ, БАСАГАД!»

Һаяхан Гусиноозерск хотодо ехэ һонирхолтойгоор «Хабаяа туршая, басагад!» гэһэн конкурс үнгэрөө. Конкурсдо хотын хүүгэдэй саадуудай хүмүүжүүлэгшэд хабаадаа. Иимэ мүрысөөн Гусиноозерскдо һүүлшын жэлнүүдтэ эрхимээр үнгэргэгдэдэг заншалтай болонхой. Тус конкурснууд һонирхол татадаг. Альга ташалган доро залуу хүмүүжүүлэгшэ басагад түрүүшын даабари дүүргэхэеэ бэлдэнэ. Нёдондо жэлдэ түрүү һуури ээлһэн Валентина Седых конкурсые хүтэлбэрилөө. Басагадай хүдэлмэриеэ һайн мэдэхэ, шадабари ехэтэй байһые жюри тэмдэглээ.

«2000 ондо хүүгэдэй саад ямар байхаб?» гэһэн македүүд жюрин анхарал ехээр татаа. Бишыхан хүүгэдтэ хүхюутэй шүлэгүүдые хөөрэжэ, дуу дуулажа, амтатай эдеэ бэлдэжэ шадаха талаараа Елена Плотникова, Ольга Черняева, Тина Бадмаева, Лидия Потанина гэгшэд шалгараа. Мүрысөөнэй бүхы шатануудые амжалтатайгаар дабаһан хүүгэдэй 10-дахи саадай хүмүүжүүлэгшэ Лидия Потанина түрүү һуурида гаража, грамота, бэлэгүүдтэ хүртэбэ.

С. АЮШЕЕВ.

Крючков микрофондо дүтэлжэ, амаршалгын үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Аржанович сугларагшадта хандаһан байха юм.

Спортын туг зургаан хазаар моритой хүбүүд, басагадаар үдэшэгдэн асарагдажа намилзуулагдаба. Стадионой урда трибунын захада мүрысөөнэй һүлдэ гал бадаруулагдажа, спортивна маршын һүр жабаланта хүгжэм зэдэлнэ. Үнгэ бүриин ракетэнүүд сэнхир огторгойн аласаар үнгын утаан гэзэгэнүүдээ һубин дэгжэнэ. «Сэгол зүйл болохо бүхэ барилдаагаар мүрысөөнүүд Тохой, Сэлэн-Дүүмэ тосхонуудта үнгэргэдэжэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой, Сэлэнгын совхозой ажалшадта маша ехэ һаиндэр болоо.

Тохойдо 60 болон 82, Сэлэн-Дүүмэдэ 70 ба 82-һоо дээшэ килограммай шэгнүүртэй 80 барилдаашад хабаяа туршаа. Шанга тэмсэлэй дүнгүүдээр 60 килограмм шэгнүүртэй Б. Батуев (Прибайкали), Б. Дашабалжиров (Мухар-Шэбэр), Б. Доржиев (Аха), В. Ринчинов (Баргажан) гэгшэд түүгэсхэлэй нааданда гараһан байха юм.

82 килограммай шэгнүүртэ хүлеэгдээгүй ушар болобо. Хүдөөгэй зунай спортын II нааданай абсолютна чемпион Г. Жалсанов (Ивалга) огто мэдээжэ бэшэ Б. Дугарцыреновтэ (Хори) шүүгдэшэхэ юм гэжэ хэн һанаха байгааб?

Д. Цыренжапов (Яруука), А. Туракин (Сэлэнгэ), М. Илюхинов (Түнхэн) гэгшэд мүрысөөгөө үргэлжэлүүлнэ. Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргэсэ, Хяагтын мяханай комбинадай директорэ хүдэлжэ байһан спортын мастер Владимир Табинаев аха дүүнэр спортын мастернууд Геннадий болон Сергей Галсановуудые (Ивалга) диилэжэ, эдэ хоёр шэгнүүртэн соохоо абсолютна чемпион болоод, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлениин тогтоохон эрье хонёор шагнагдаа. 70 болон 82 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэ мүн лэ шанга тулалдаанууд боложо, эгээл эрхимүүдынь түгэсхэлэй нааданда гараа.

Загарайн районой эрэшүүлэй команда хойто-байгалайхидые 3:0 тоотойгоор шүүжэ, волейболоор чемпион болохо аргатай байһанаа баталба.

Энэ үдэр Хойто-Байгалай футболистнууд Түнхэнэй командые 7:1, талмайн ээзд Кабанскын спортсменүүдые 4:0 тоотойгоор шүүгээ.

Гиир үргэлгөөр, городкигаар, ритмическэ гимнастикаар, сэрэгэй шэглэлтэй урилдаагаар үнгэргэдэһэн мүрысөөнүүд харагшадые хужаргуулһан байна.

Республикын хүдөөгэй зунай соёлой-спортын III нааданууд мүнөөдэр дүүрэхэнь.

Б. ЖАНЧИПОВ,
Б-М. ЖИГЖИТОВ,
манай түсхай корр.

ЭДИР АЯНШАЛАГШАД МҮРЫСЭНЭ

Республикын эдир аяншалагшадай слет Загарайн районой ой модотой, гол горхотой үзэсхэлэн гоё газарта һаяхан үнгэрбэ. Зүг шэгээ зүбөөр тодорхойлхо, түрэл хизаараа һайн мэдэхэ, байгаали хамгаалха темэдэ плакат зураха, аяншалагшын хэрэгсэлнүүдые дархалха, майхан табижа, түүдэг носоожо шадаха, фотозураг буулгаха, аян зам шадамар бэрхээр гаталха бэлиг шадабаряа эдэнэр зургаан үдэрэй туршада туршаа юм.

Слёдто үхибүүдэй отрядуудһаа гадна багшанарай аяншалгын отрядуудай ерэһэниинь һайшаалтай. Хизаар ороноо шэнжэлхэ, аяншалха хэрэгтэ ехэ, багагүй хабаадаха дуратайнь эндэһээ элирнэ ха юм.

Дүнгүүд согсолгодожо, Улаан-Удын 49-дэхи дунда һургуулиин эдир аяншалагшад (хүтэлбэрилэгшэнь А. Г. Чибаков) түрүү һуури ээзлэн, Эрхүү, Ангарск хотонуудаар долоон хоногой туршада аяншалха путевкоор шагнагдаба. Түнхэнэй Горхоной дунда һургуулиинхид (хүтэлбэрилэгшэнь В. И. Толмачев), Мухар-Шэбэрэй Суулгын эдир аяншалагшад (хүтэлбэрилэгшэнь Ц. Г. Раднаев) муу бэшэ бэлэдхэлтэй байгаа. Улаан-Удын 8-дахи, Ивалгын, Баргажанай-Адагай дунда һургуулиин һурагшад мүн лэ һайн эрдэм мэдэсэ, дүрэ шадабари харуулаа.

Ивалгын дунда һургуулиин һурагшад Максим Машанов, Соёл Цыдендамбаев, Улаан-Удын 7-дохи дунда һургуулиин һурагша Женя Павлова гэгшэд зүг шэгээ зүбөөр тодорхойлхо мүрысөөндэ илажа гараба.

Н. АЖЕЕВА,
республикын эдир аяншалагшадай станциин хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түүдэгэй дэргэдэ дуу дуулахада ямар гоёб даа! 2. Аргамжа дамжалгаар мүрысөөнэй үедэ.

О. ЧИЧУЛИНАЙ фото.

ЗАЛУУ НАҺАНАЙ БЭЛИГ

ГУСИНООЗЕРСК. (Телефоноор абтаба). Уржа үдэшэ эндэ хүдөөгэй зунай соёлой-спортын III нааданд баяр ёһололой оршон байдалда нээгдээ.

Районой түб хотын Советүүдэй талмай дээрэ В. И. Ленинэй хүшөөдэ баглаа сэсэгүүдые табилгын баяр ёһололые комсомолой Гусиноозерскын райкомой нэгэдэхи секретарь, ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой гэшүүн Анатолий Волковский нээжэ, ажалай ветеран П. Х. Храмцова амаршалгын үгэ хэлээ.

Талмай дээрэ ирагуу аялга эздэлжэ, районуудай делегацинуудай түлөөлэгшэд вождиин хүшөөдэ баглаа һайхан сэсэгүүдые табиба.

Гусиноозерск хотын урда захада шэнээр баригдаһан «Шахтёр» стадион һайндэрэй-хеэр шэмэглэгдэнхэй.

«Айлшадта амар мэндэ!», «Хүдөөгэй нааданууд-88» гэһэн тодо бэшэгүүд аржылдана. Тамчиин талаһаа бууһан зулгы һэбшээндэ үндэр ургануудай үзүүртэхи үнгэ бүриин түгүүд намилзана.

«1988 оной республикын хүдөөгэй зунай соёлой-спортын нааданууд эхилбэ» гэһэн үгэнүүд соностожо, ирагуу маршын аялга доро республикын 20 районой соёлшодой, спортсменүүдэй делегацинууд стадионой урилдаанай харгынуудаар хойно хойноһоо гаража ерэнэ. Энэ жагсаалые үнгэрһэн хүдөөгэй наадануудай чемпион болоһон Загарайн районойхид толгойлбо. Жагсаалда ябагшад удаа дараалан ошожо, стадион дээрэ эзргэшэн зогсоно. Эдэ наадануудай эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. И. Крючков микрофондо дүтэлжэ, амаршалгын үгэ хэлэбэ. КПСС-эй Гусиноозерскын горкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Аржанович сугларагшадта хандаһан байха юм.

Спортын туг зургаан хазаар моритой хүбүүд, басагадаар үдэшэгдэн асарагдажа намилзуулагдаба. Стадионой урда трибунын захада мүрысөөнэй һүлдэ гал бадаруулагдажа, спортивна маршын һүр жабаланта хүгжэм зэдэлнэ. Үнгэ бүриин ракетэнүүд сэнхир огторгойн аласаар үнгын утаан гэзэгэнүүдээ һубин дэгжэнэ. «Сэлэнгэ» гэжэ мэдээжэ дуунай аялга доро стадион дээрэ спортивно-зүжэглэлэй ехэ нааданд эхилээ.

Нааданай хоёрдохи үдэртэ спортын элдэб зүйлнүүдээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэбэ.

Хүнгэн атлетикээр мүрысөөн Гусиноозерск хотын «Шахтер» стадион дээрэ боложо, сугларагшадые ехээр һонирхуулаа. Район бүхэнһөө ерэһэн спортын-соёлой түлөөлэгшэд арга хабаяа гарга-гаһан байха юм. Эгээл түрүүлэн эхэнэрнүүд болон эрэшүүл 100 метртэ урилдаба. Кабанскын районһоо ерэһэн А. Кузнецов энэ зайе бултанһаа түрүүлэн дабажа 11,1 секунда саг харуулаа. А. Гришунов (Загарай), В. Латыпов (Баунт) гэгшэд 0,1 секундаар гартажа, удаадахи һууринуудые эзэлбэ. А. Кузнецов үшөө нэгэ зүйлөөр шалгаржа, тэбхэр 13 метртэ ядро түлхибэ. Б. Цыренов (Загарай) метрһээ үлүүгээр гартажа, хоёрдохи шанда хүртэбэ.

Хүйтэн шэмэрүүн сагай уларилгай Баунтын районой хүнгэн атледүүд яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулна. В. Скрипка (Загарай) эгээл дүтын зайда 12,9 секунда саг харуулжа, 5 метр 14 сантиметртэ утые харайжа эхэнэрнүүдэй дундаһаа илаба. А. Гришунов 6 метр 69 сантиметр утые харайжа, энэ нааданай чемпион болоо.

3000 метрэй урилдаанда В. Соколова (Кабанск), 5000 метртэ С. Чеповской (Сэлэнгэ) илалта туйлаһан байгаа. Хүнгэн атлетикын гурбан зүйлэй мүрысөөндэ Загарайн районой суглуулагдамал командын гэшүүд Т. Шульгина, Е. Гробовский гэгшэд тус тустаа 340 болон 280 очко абаад, түрүү һуури ээзлэбэ.

Зунай спортын нааданууд дай

Республикын эдир аяншалагшадай станциин хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түүдэгэй дэргэдэ дуу дуулахада ямар гоёб даа! 2. Аргамжа дамжалгаар мүрысөөнэй үедэ.

О. ЧИЧУЛИНАЙ фото.

Кино, театрнуудта

ГАСТРОЛИ Хабаровского театра музыкальной комедии (в помещении театра оперы и балета)

«День рождения кота Леопольда» (музыкальная сказка) — в 10, 12.

Доходное место (музыкальная комедия в двух действиях) в 19-30.

БУРЯТСКАЯ ФИЛАРМОНИЯ

Завтра — концертный зал (пр. Победы, 17). Концерт государственного академического Северного народного хора — в 19-30.

«ДРУЖБА»

«Тайна старого чердака» — в 9-40, «Фанни и Александр» (2 с.) — в 11-20, 16-20, 21, «Белое проклятие» — в 14-30, 19-30.

«ПРОГРЕСС»

Красный зал — «Свободное падение» — в 10, 11-40, 13-20, 15 (удл.), 17-20, 19, 20-40. Зеленый зал — «Хотите — любите, хотите — нет» — в 10, 11-40, 13-30 (удл.), 16, 17-40, 19-20, 21.

«ЭРДЭМ»

«Золотая цепь» — в 9-40, 11-20, 13, 14-40, «На исходе ночи» (2 с.) — в 16-30, «Двое на острове слез» — в 19, 21-10.

«ОКТЯБРЬ»

Сборник мультфильмов — в 9-30, 14-40, «Данди по прозвищу «Крокодил» — в 11, 13, 16, 18, 20, 21-40.

ПРАВДА БУРЯТИИ

▲ Кремльдэ болоһон уулзалга.

▲ Фермэ бүхэндэ — бардам хүрэхэ тэжээл. «Үнгэрһэн жэлнүүдэй алдуунуудые хараадаа абаха» — В. Бадмаевай хэһэн хөөрэлдөөн.

▲ «Хубилган шэнэдхэлгые гүнээгыруулхэ» («Правдын» июлиин 8-най түрүү бэшэг).

▲ «Ye сагай эрилтэнүүдтэй тааралдуулан» — Буряадай

ВОСКРЕСЕНИ, 10

ЗАГАҺАШАНАЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Шэнэ һонин. 9.15 — Ритмическэ гимнастика. 10.00 — Баримтата фильм. 10.20 — «Спортлотогой» тираж. 10.30 — «Будильник». 11.00 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.00 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30 — «Һэргээлгын замаар». Чернобыльдохи хроника. 13.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.00 — Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 15.00 — «Элүүр энхэ байлга». 15.45 — «16 хүрэтэр, тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 16.30 — Долоон хоногтоо нэгэ дахин гарадаг «Литературная Россия» газетын авторнуудтай ба редколлегитэй уулзалга. 17.45 — «Бабушка для всех» — үхибүүдтэ фильм. 18.30 — Арадай аялга дүүнууд. 19.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — Мультфильм. 20.40 — «Блондинка за углом» — уран һайханай фильм. 22.00 — Время. 22.35 — Совет эстрадна дуу гүйсэдхэдэг залуушуулай «Юрмала—88» гэжэ бүхэсоюзна гурбадахи конкурсын баярай оршон байдалда хаагдалга. Лауреадууд болон дипломадуудай гала-концерт. 01.35 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада, зогсогты!». **«Ухаан бодол» гэһэн программа.** 9.15 — «Манай саад». 9.50 — «Горизонт» — киноальманах. 10.30 — Авакуумай ажабайдал. 11.30 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.55 — Киноальманах. 12.55 — «Гайхамшагта хүнүүдэй ажабайдал». К. А. Тимирязев. 13.30 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 14.30 — Калинин хотын уран зурагай галерей. 14.25 — «Свет Каррاااااا